Boekh nl 25740

100 JAAR ONAFHAN. KELIJKHEID of 100 JAAR SLAVERNIJ?

Een stukje Vaderlandsche geschiedenis
-- voor jong en oud --

door

G. RIJNDERS.

BUREAU VAN UITGAVE:
FRED. HENDRIKSTRAAT 36 :: A'DAM.

1913

R.B Rijnd 25.9-7

100 JAAR ONAFHANKELIJKHEID of 100 JAAR SLAVERNIJ?

Een stukje Vaderlandsche geschiedenis
-- voor jong en oud --

:: door ::

G. RIJNDERS.

BUREAU VAN UITGAVE:
FRED. HENDRIKSTRAAT 36 :: A'DAM.

Het Nederlandsche volk wordt dit jaar opgeroepen het honderdjarige onafhankelijkheidsfeest te vieren. Het Nederlandsche „volk", daaronder wordt natuurlijk begrepen dat groote deel van het volk, dat van vroeg tot laat zich afbeult in werkplaats, veld of fabriek, in ruil waarvoor het nauwelijks zooveel ontvangt dat het in de meest dringende levensbehoeften kan voorzien — het Nederlandsche volk, daaronder behoort ook dat deel van het volk, dat in de bitterste ellende zijn bestaan voortsleept, leven wil, werken wil, maar ten eenen male de gelegenheid niet vindt om zijn lichaamskracht te verhuren en van afgrond tot afgrond daalt, al dieper en dieper zinkt in de misère.

Het heele Nederlandsche volk wordt opgeroepen feest te vieren en wel een *honderdjarig onafhankelijkheidsfeest!*

Dus ook dat deel, door ons hierboven aangeduid.

Welnu, tot hen een woordje, aan hen verzoeken wij een oogenblikje aandacht!

Wat beteekent toch dat feest in 't algemeen, en voor u arbeiders en gebreklijders in 't bijzonder? Is 't dan zoo dat ge vóór 100 onder een juk zuchtte, dat uw voorvaderen dat van zich hebben afgeschud, en dat ge 100 jaar nu reeds onafhankelijk, *vrij* zijt geweest? Is 't dat werkelijk? Nu vrijheid, toen

slavernij? Is 't waarlijk waar? Nu ònafhankelijkheid, toen àfhankelijkheid? Hebt ge werkelijk dus reden om feest te vieren? Vlaggen uit te steken, uw borst te versieren met lintje of penning?

Laat ons die zaak eens van nabij beschouwen, volgen wij een stukje op deze kwestie betrekking hebbende *vaderlandsche geschiedenis.*

* * *

Toen stadhouder Willem III in 1702 kinderloos was gestorven, kregen wij voor de provinciën waarover hij geregeerd had, het tweede stadhouderloos tijdperk. 't Zag er in de daarna gestichte Republiek der Vereenigde Nederlanden, niet zoo bijzonder vroolijk uit. De oorlogen, door Willem III gevoerd, hadden hèm veel eerzucht-bevrediging bezorgd — hij bracht 't tot koning van Engeland! — maar de Nederlanden tot over de ooren in de schuld gestoken. Het instellen van nieuwe, steeds zwaarder drukkende belastingen, was noodwendig om het staatsschip drijvende te houden, en dat terwijl een algemeene melaise heerschte, vooral in den handel, die zwaar drukte op het volk. De misbruiken der oligarchie (familieregeering) vermenigvuldigde brutaal geweldig. De voordeeligste baantjes werden onderling verdeeld en de heeren, te lui om zelf wat te doen, lieten het werk voor een schijntje loon door anderen uitvoeren. Het aldus zoo gemakkelijk verdiende geld werd op de ergerlijkste wijze verbrast. Groen schreef er van: „De rijkdom toonde zich in prachtige woningen, kostelijke meubelen, keurige geborduurde zijden en goudlederen behangsels, schitterende equipagien, demaste en satijnen kleederen".

Intusschen was het volk er ellendig aan toe. In

de krotten en sloppen der steden, in de enge, benauwende stulpen op 't land, kwijnde het schier weg van kommer en nood. 't Was derhalve een klein kunstje dat ontberende volk in beroering te brengen voor alles wat maar geleek op mogelijke veranderingen in den toestand, 'n makkelijk werk het te doen opstaan voor elke hervorming in het heerschende regiem der vadsige, gepoederde regenten.

In 1747 werd de stadhouder van Friesland ook als zoodanig benoemd voor de overige gewesten. Deze Willem IV was, al ontbrak den titel, in waarheid souverein. Met zijn benoeming werd het stadhouderschap ook in de mannelijke zoowel vrouwelijke linie erfelijk gemaakt.

Deze verandering van regeeringsvorm bracht in de toekomst van ons land niet de minste verandering. De heeren regenten zette hun uitbuit-affaire op den ouden voet voort — hervormingen bleven uit en dra vertoonde zich dan ook de voorboden eener naderende revolutie. Hier en daar ontstonden kleine oproeren die vooral zich richtten tegen de schandelijke verkwanseling der staatsambten en het erbarmelijk geknoei met de pachterijen. Wel werd de „orde" spoedig hersteld, maar dat nam niet weg dat bijv. in Harlingen, waar de opstandelingen hadden gedreigd „dat de heeren niet levend uit het landschapshuis zouden komen indien zij de eischen der opstandelingen niet inwilligden", onmiddelijk de afschaffing der pachten werd toegestaan, dat voorts in de provinciên Utrecht, Groningen, Holland en Friesland overal de pacht door collekte werden vervangen en de ambtenaren met een matige jaarwedde werden betaald.

Inmiddels was in Frankrijk het geweldige vuur der groote omwenteling ontstoken en laaiden reeds nu en dan de vlammen op. En die roode opstands-

gloed deelde zijn warmte ook mede aan de Nederlandsche gewesten. Verschillende Fransche revolutionaire geschriften werden in ons land verspreid, waarvan enkele door de regeering werden verboden.

Reeds lang had men in ons land twee elkander bekampende partijen n.l. de patriotten en oranjeklanten. De eerste werden meer en meer demokratisch gezind; waren zij vroeger tevreden met het beknotten van de macht der oranjes, thans wilden zij het volk geheel als souverein zien beschouwd, verkondigden zij meer en meer de denkbeelden der Fransche revolutionairen. Uit die patriotten groeiden zoo langzamerhand een soort volkspartij en gelijk met die groeiing, keerden sommige patriotische aristokraten en regenten hun rokje om en gingen den stadhouder aanhanger.

De vrouw van den stadhouder was de zuster van den koning van Pruisen. Een zoogenaamde beleediging haar door de patriotten aangedaan, gaf genoemde potentaat aanleiding om met een leger van 20.000 man ons land binnen vallen en de „orde" te herstellen, d. w. z. de patriotten te kastijden. De stadhouder bracht een kleine verandering aan in de wetgeving en zóó de brave jongen uithangende, was 't voor hem gemakkelijk spel den patriotten het leven onmogelijk te maken. Duizenden hunner namen de vlucht, vooral naar Frankrijk en het tegenwoordig België.

De nederlaag der patriotten was echter slechts schijnbaar. Nadat de Pruisische geweldenaars het land hadden verlaten, zetten zij hun aktie hoe langer hoe openlijker weer voort. Inmiddels was in Frankrijk de republiek gesticht. De daar wonende Nederlandsche patrotten wisten de Fransche regeering er toe te bewegen de Nederlandsche patriotten te helpen de regeering der oranjes omver te smijten en ook daar een nieuwe republiek te stichten.

't Duurde dan ook niet lang of Frankrijk verklaarde den stadhouder den oorlog. Deze held nam als den drommel de wijk naar Engeland. Weldra trok een Fransch leger vergezeld van de uitgeweken patriotten ons land binnen. De oude regeering werd vervangen door een nieuwe onder den naam van „Bataafsche Republiek." De heele regeeringskliek werd vervangen door een nieuwe, op Fransche leest geschoeide... slavernij en volksonderdrukking. De bourgeoisie trok nu rustig aan de touwtjes en het volk bleef in zijn ellendigen toestand voortleven. Wel kregen wij een door het volk bekrachtigde 1ste en 2de Kamer, (de laatste had veel overeenkomst met de tegenwoordige 1ste Kamer) maar de heerschappij van 't geld, de politieke en kerkleugens verhinderde dat het volk een schrede nader tot meerdere welvaart kwam.

't Voortdurende morren der bevolking bracht den regeeringsvorm in steeds meer demokratische richting. Maar Napoleon, de republiek die hem omhoog gebracht had, met verachting vertrappende, zette zich de keizerskroon op het hoofd en begon zijn heerschzuchtig spel. Reeds een jaar na zijn troonsbestijging 1805, wist hij, met behulp van den in Parijs gevestigden Nederlanschen gezant Schimmelpenninck, te bewerken dat in Nederland een meer monarchalen regeeringsvorm werd ingevoerd. Napoleon duldde geen demokratisch geregeerde landen meer in zijn nabijheid.

Er kwam nu weer een gulden tijd voor de geldschavuiten, de reaktie vierde weer triumpfen. Napoleons broeder, Lodewijk, kreeg ons landje cadeau en werd er „koning" van. Toen deze man — dien als een tamelijke sul versleten werd — in 1810 afstand van zijn baantje deed, werd Nederland nolens volens bij Frankrijk ingelijfd.

De Nederlandsche goedhebbers keken kalm den kat uit den boom en toen zij bemerkten, dat het verloren gaan van het „dierbaar vaderland" en de „heerlijke onafhankelijkheid" hun geen oestertje minder op tafel zou brengen als zij meer „Fransch-gezind" werden, werden zij ook volbloed Fransch. Om aan baantjes te komen of te behouden zwoeren zij dure eeden van trouw aan de Fransche kroon en eerden zij den grooten veroveraar en tyran, gelijk zij 't dezer dagen de nazaten der oranjes doen. Den Amsterdamschen Dam werd Napoleonsplein genoemd, de Rotterdamsche Boompjes Napoleonskade en als de groote baas eens een bezoek bracht aan de Hollandsche steden, wisten zij het volk geestdriftig te maken gelijk zij het al weer nu doen voor Willemien of Juliaantje. En al wat danste naar de pijpen van den geldzak, zooals de kerk, de school, de voor zoover destijds invloed hebbende pers, de reeds lang het volk „opvoedende" Maatschappij tot Nut van 't Algemeen, alles kortom wat in dienst van den geldzak werkte aan de knechting der geesten, was in de weer om het volk de regeering van het Fransch regiem in te prenten. Er is geen tijd geweest waarin voor ons land duidelijker bleek, dat de vaderlands- en volksonafhankelijkheidsliefde der bourgeoisie niets is dan afzichtelijke huichelarij; dat zij, de bourgeoisie, verstandiger dan de arbeiders, kijkt naar haar belang, terwijl de rest dáárna wordt geregeld.

Zeker, bij het volk was nog wat oude oranjeliefde blijven sluimeren, en werd de strooplikkerij der bourgeoisie heimelijk gegeeseld. Van daar is zeker het liedje dat mijn moeder geleerd had van mijn grootmoeder:

Hop sa! Jannetje,
Stroop in 't kannetje,

Laat de poppetjes dansen:
Eerst toen waren de Pruisen baas
En nu de heeren Franschen.

Maar het volk gewende zeer spoedig aan den nieuwen toestand en beruste, bewerkt als het werd door de belanghebbenden.

***

Napoleon's macht ging echter tanen. Hij werd van alle kanten bestookt en het gelukte eindelijk den verbonden mogendheden hem ten val te brengen.

Niet zoodra had de Nederlandsche bourgeoisie bemerkt dat Bonaparte's val nabij was, of zij keek weer uit naar de beste manier om haar belangen te behartigen. En toen het haar toescheen, dat de herstelling der oude grenzen in haar voordeel zou zijn, het weder voor den dag halen van „oranje" haar profijt zou brengen, draaide zij haar rokje weer om en werd „oranjegezind"! Dezelfde bourgeoisie was nu in den loop van 'n halve eeuw al driemaal van liefde veranderd! Nu werd het volk van Nederland weer warm gemaakt voor zijn onafhankelijkheid! De zoon van Willem V — de held die de plaat gepoetst had naar Engeland — hield in November 1813 te Scheveningen in een paar hooge laarzen zijn „plechtige" intocht, werd tot koning benoemd (Willem I) en kreeg van de groote mogendheden ook België cadeau om over te regeeren.

Het Nederlandsche volk was dus „onafhankelijk"!

En het is dit gebleven tot op dezen dag. De bourgeoisie van heden, de macht- en goedhebbers, noodigen ons, nu die onafhankelijkheid 100 jaren bestaat, uit om feest te vieren.

Maar, arbeiders van Nederland, gij die verreweg

het grootste deel van dat „onafhankelijke" volk vormt, zoudt gij, alvorens feest te vieren, niet eerst eens onderzoeken of men u schandelijk om den tuin geleid heeft met die onafhankelijkheid? Zoudt gij u de ernstige vraag niet eerst eens voorleggen of ge inderdaad onafhankelijk zijt geworden, uw toestand ook maar eenigszins verbeterd is?

Hoe was de toestand vóór 100 jaar en hoe is hij thans?

Zeker, dit is bereikt: Nederland heeft sinds 1813 zijn eigen volksbestaan, zijn eigen regeering, zijn eigen wetten, zijn eigen vlag, zijn eigen oranjehuis, zijn eigen huishouden kortom, en tot dusver hebben zich zijn buren daar *openlijk* niet mee bemoeid. Maar een vraag van practisch en nuchter belang is: hoe is 't er sedert dien in dat huisgezin naar toe gegaan?

Schuiven wij eens alle leege leuzen, hol-klinkende namen en andere geestbenevelende frasen van ons af!

Komt vrienden, weest eens wakker en ge zult dit moeten erkennen: *Welke* regeering een volk heeft, *welke* vlag het voert, *wie* de wetten maakt en de staatshuishouding regelt, dat alles is zonder eenig werkelijk belang voor dat volk. Van belang is: *wat* de regeering het volk brengt, *welke* lading de vlag dekt, *wat* de wetten inhouden, hoe het er in de staatshuishouding uitziet. Immers wij hebben om te leven en gelukkig te zijn niet noodig regeerders, vlaggendoek of wetten; om te leven hebben wij noodig een ruime frissche woning, goed voedsel, kleeding, boeken, muziek, tooneel en alles wat dient tot voedsel en verzorging van lichaam en geest. En de welvaart, de voorspoed en het geluk van een volk zal nooit anders afhangen dan van de mate waarmee allen, die tot dat volk behooren, met de

door ons genoemde, *feitelijke* levensvoorwaarden zijn toebedeeld.

Toen Willem I zijn intocht deed in Amsterdam, publiceerde de binnen 14 dagen oranjegezind geworden autoriteiten de volgende proklamatie:

„Eindelijk dan is het oogenblik daar, dat aan alle uwe onzekerheid een einde maakt. De stormen van omwenteling zijn voorbij, en het werk door onze groote Voorouders, vóór twee eeuwen onder groote oneenigheden, begonnen, is door ons eindelijk, onder bijna nog grootere zwarigheden, voleindigd. Geen vreemd Vorst, onbekend met uwe belangen en met uwe zeden, zal meer over uwe dierbaarste regten naar willekeur beschikken; niet meer zal de vrucht uwer nijverheid een prooi voor vreemdelingen zijn; niet meer zullen uwe kinderen voor vreemde en met uw geluk strijdige belangen, buitenlands, ter slagtbank gevoerd worden; maar ook niet meer zal de onzekerheid over de verdeeling der oppermagt uwe krachten verlammen, uwe magt ontzenuwen. Het is geen Willem de Zesde, welke het Nederlandsche Volk heeft teruggevraagd, zonder te weten wat het eigenlijk van hem te hopen of te verwachten had. Het is Willem de Eerste, die als *Souverein Vorst*, naar den wensch der Nederlanders, onder het Volk optreedt, hetwelk eenmaal door eenen anderen Willem de Eersten, aan de slavernij eener schandelijke buitenlandsche overheersching ontrukt werd.

Dát was de fraseologie waarmee door 't heele land het volk dronken van vreugde werd gemaakt. Dit zou het volk dan te wachten staan:

1. Geen onzekerheid meer.
2. Geen vorst meer, die willekeurig over onze dierbare rechten en belangen willekeurig beschikt.

3. De vrucht van onze nijverheid niet meer ten prooi aan vreemdelingen.
4. Onze kinderen niet meer ter slachtbank geleid voor met het geluk strijdige belangen... buitenslands.
5. Geen oppermachtsverdeeling die de volksmacht ontzenuwt.
6. Een souverein vorst die naar den wensch der Nederlanders onder het volk optreedt . . . .

Waren dit zes waarheden of een half dozijn leugens?

Werpen wij een open, vrijen blik terug op de eeuw die achter ons ligt. Onderzoeken wij eens of er in dien tijd iets meer gebeurd is dan het veranderen van regeerders en wetten en de kleur van het vlaggendoek en al 't andere iets meer is dan leugen en huichelarij!

Geen onzekerheid meer!

Er zou nú zekerheid zijn voor het volk? Och ja, déze zekerheid heeft het: dat 't morgen en overmorgen zal sloven en zorghebben als op den dag van heden, dat de heerschers het bed hebben opgemaakt voor hun nakomelingen en dezen aan de zuigpomp zullen zuigen gelijk hun brave voorzaten. Maar heeft het volk gedurende de afgeloopen honderd jaar één andere zekerheid gehad? Had het volk levenszekerheid? Wist het dat het morgen zou leven, brood hebben voor vrouw en kind? Wij zouden te uitgebreid worden als wij cijfers gaven, maar ze liggen voor ons, de cijfers die er op wijzen dat de levenszekerheid van het volk bijna van jaar tot jaar is afgenomen. Want van jaar tot jaar hebben zich de rijkdommen in ons land opgehoopt in handen van enkelen en werd grooter het aantal dergenen

die niets bezitten dan hun arbeidskracht en dus aan de genade en ongenade dier veel-bezitters waren overgeleverd.

Bijna van jaar tot jaar is in verhouding tot de bevolking verminderd het getal der menschen die een eigen werkplaats, een eigen handeltje, een eigen stukjen grond, 'n eigen huisje bezitten en van jaar tot jaar vermeerderde het aantal dat in de werkplaatsen en fabrieken een droog stuk brood moest gaan verdienen of in andere groote ondernemingen aan de levensonzekerheid der loonslavernij is overgeleverd. Van jaar tot jaar is in de afgeloopen eeuw, relatief en werkelijk, vermeerderd het cijfer der paria's, de bewoners der gevangenissen armhuizen, kolonies en werkinrichtingen. En de perioden van werkeloosheid volgden elkander sneller op; er vormden zich groote, ontzettende legers werkloozen, legers die de 18de eeuw niet kenden en schrikkelijker zijn voor ons dan die van Napoleon destijds.

Het betrekkelijk gemoedelijke leven der 18de eeuwsche arbeiders, die nog min of meer profiteerden van den bloeitijd der gilden, is door de 19de eeuw, de eeuw van het kapitalisme, vernietigd en het arbeidende volk, gegroeid in getal, werd aan een levensonzekerheid ten prooi gegeven die geen enkele eeuw daar vóór heeft gekend. Wij aanschouwen thans een met den dag nog steeds groeienden onrust en gejaagdheid, een zenuwsloopenden angst voor den dag van morgen, die het licht dooft uit de oogen, het bloed perst uit de aderen en de levensvreugde weghaalt uit de ziel.

Stellig, de Nederlandsche bourgeoisie heeft de zekerheid gekregen haar sinister werk van uitbuiting en van onderdrukking onbeperkt voort te zetten, maar het Nederlandsche volk is in de afgeloopen 100

jaar **erger** dan te voren, ten prooi geworden aan de vreeselijkste onzekerheid van bestaan!

Geen vorst meer die willekeurig beschikt over onze dierbaarste rechten en belangen.

't Is waar, de willekeur heeft de bourgeoisie den vorst ontnomen. Het koningschap is in 1813 geworden 'n uithangbord, 'n ornament, zooals de staatsman Sam van Houten het eens uitdrukte. Maar een ornament, een uithangbord van een kliek, die toen ging beschikken en zeer „willekeurig" ging beschikken over onze „dierbaarste belangen en rechten".

De regeerende vorsten hebben tot op den dag van heden niets in te brengen, zij zijn 't opgesmukte, luxe werktuig geworden, waarvan zich de bezitters en machthebbers bedienen om een stempel te drukken op hun plannen van volksuitbuiting en verdrukking. Zij hebben wetten gemaakt in hun voordeel en die wetten laten onderteekenen door 't „ornament." Maar die wetten, drukken en knijpen zij het volk minder dan die het volk daarvóór waren opgelegd? Heeft de grondwet van Thorbecke en al de wijzigingen die daarin zijn aangebracht in den loop der jaren, het volk ook maar de minste meerdere waarborgen gegeven voor zijn „dierbaarste rechten en belangen"?

Onze dierbaarste rechten en belangen, wij zeiden het reeds, zijn, allen te zaam gevat, de vrije beschikking over alles wat wij noodig hebben om te wonen, om ons te kleeden, te voeden en de zaken die wij behoeven voor de verzorging van ons geestelijk leven. Een „dierbaar recht" is 't niet, een driekleurige lap uit het venster te steken en een oranjelapje in 't knoopsgat te dragen; een „dierbaar belang" is 't niet, als de wetten worden gemaakt door landgenoten, zelfs niet al zouden wij ze — wat nog niet eens het geval is! — zelf mogen uitkiezen. Dat zijn alle leege, zinlooze dingen.

Maar onze werkelijke belangen, is daar niet op de ellendigste, gruwelijkste manier willekeurig over beschikt in de afgeloopen eeuw? Wat is er gedaan voor de welvaart des volks? Niets! Het volk heeft honger geleden. Het heeft geploeterd voor een loon, dat onvoldoende was om zelfs in eerste behoeften te voorzien. Hier liggen weer de onpartijdige statistieken voor mij, zij wijzen op een stijging der loonen elke tien jaar met circa 12 procent. Maar de prijzen der levensmiddelen en woninghuren stegen in erger mate. Komt bij de werkloosheid, die kwaal der 18de en 20ste eeuw. De werkman die in 1812 zijn „2 schelling en een stooter" (72½ ct.) daags verdiende, leed gebrek, maar de werkman die thans zijn 2 harde guldens verdient doet 't evenzeer, zoo niet erger!

En wat is er in die honderd jaar gebeurd met degenen, die in verzet kwamen, hun „dierbaarste rechten" opeischten en streden voor hun dierbaarste belangen? Zijn zij niet, vooral in de laatste 30 jaren dier eeuw van „onafhankelijkheid" met zware kerkerstraffen vervolgd en heeft men hen niet met bajonetten teruggedreven in hun krotten en stegen? Hebben niet v. d. Stad, Geel, v. Ommeren, Cohen, Domela Nieuwenhuis, Reens, de Hoogerhuizen, Van Emmenes, Hermans, Lansink, Wessels, en in den jongsten tijd Smit, Berkhout, Visser, Storm, Boekhout en bij die allen zoo talrijk veel onbekenden, in den kerker gezucht, vooral omdat zij voor de „dierbare rechten en belangen" van 't volk streden? En heeft men niet steeds de wetten, die vrijheid van woord en drukpers zouden waarborgen, met de voeten vertrapt? Sprongen de rechters, de werktuigen der bezittende klasse,

niet zóó om met wet en recht, dat het volk hun den naam van klasserechters gaf?

Zeker, nogmaals, over de dierbaarste belangen en rechten des volks wordt niet meer willekeurig beschikt door een vreemden monarch, zelfs in het geheel niet meer door een vorst. Maar over die rechten en belangen wordt nu sedert een eeuw beschikt door een klasse, de klasse der bezitters, die een regeeringskliek in 't leven heeft geroepen, en deze bende poogt tot op dezen dag den toestand van het volk steeds slechter te maken.

De vruchten van onze nijverheid niet meer ten prooi aan vreemdelingen!

Is dat geen groote leugen?

Waar blijven dan sedert de laatste eeuw de vruchten van die nijverheid? Komen zij nu soms ten goede van hen, die de ziel van die nijverheid vormen, aan het arbeidende volk? Is den toestand dienaangaande veel veranderd?

Wat zijn de vruchten onzer nijverheid?

Boter, kaas, visch, groenten, aardappelen, vruchten, katoen, wol, schoenen, enz. enz.

Wie zijn de vreemdelingen? Bedoelt men daarmee de menschen die over de grens wonen?

Welnu, die vreemdelingen eten onze goeie boter en kaas, en het volk margarine, zij smullen in de fijnste vischsoorten en voor het volk is de afval. En de beste aardappelen, groenten en vruchten? Zij gaan over de grens, er gaan jaargetijden voorbij dat het volk van Nederland er de lippen niet aan zet en wijl dat volk dikwijls de laatste verschooning naar den lombard brengt voor een stuk brood, in elk geval zijn kinderen in aaneengelapte prullen en op kapotte

schoenen laat loopen, profiteert de goedhebber over de grens van al die nijverheidsproducten

De rest blijft in handen van onze bloedeigen Nederlandsche, klasse van parasieten op den arbeid. Wat zegen! Wat een genot! In den Franschen tijd kreeg het volk reuzel, nu margarine, toen nog visch, omdat alle vischwater nog *niet* geroofd was, nu niets — toen liep 't op gescheurde klompen en thans op lekke schoenen, toen sliep 't op 'n harde stroozak, die 't vaak nu nog niet eens bekomen kan! . . . . Toen hadden velen nog een erfje of stukje grond om wat groenten of vruchten te verbouwen, wijl thans dat alles ontstolen is door onze dierbare landgenooten, de kapitalisten!

Dat honderdjarig regiem van eigen landgenooten, versierd met 't wapen der oranje-dynastie, heeft, ondanks de vele wisselingen die 't onderging, het volk geen stap nader, maar wel verder gebracht van de produkten zijner nijverheid. En dat zelfs, terwijl die nijverheid ontzettend in voortbrengende kracht is toegenomen; en dat, terwijl dat volk in toenemende mate er zijn kracht aan heeft gegeven!

De „vreemde" parasieten vervangen door bloedeigen bloedzuigers, — ziedaar wat de eeuw van onafhankelijkheid ons bracht!

Onze kinderen niet meer ter slachtbank geleid voor met het geluk strijdende belangen buitenslands.

Wij wezen er reeds op, hoe ook nog steeds de buitenlandsche bezitters profiteeren van de Nederlandsche bronnen van welvaart. Hun belang is er werkelijk niet veel op verminderd, al worden onze zonen dan niet meer gebruikt om de legers van buitenlandsche veroveraars te vergrooten.

Maar toch nog steeds worden onze kinderen ter slachtbank geleid. Thans echter voor „met het geluk strijdende belangen" binnenslands.

Wèl een schrale verbetering!

Onze jongens worden steeds verlokt met een handvol rijksdaalders en ter slachtbank geleid in Indië. Daar wagen zij hun leven, voor wie? Voor het Nederlandsche volk, of voor de enkele suiker-, koffie- en tabaksbaronnen?

Onze jongens worden nog steeds in de kazernes voorbereid om straks ter slachtbank te gaan, de grenzen te verdedigen, zoo 't heet — voor wien? Als aanstonds onze „onafhankelijkheid" weer wordt aangerand, dan zullen onze kinderen ter slachtbank worden geleid om die te verdedigen en te bewaren. En wàt bewaren en wàt verdedigen zij dan? Belangen die *niet* met hun geluk in strijd zijn? Toe arbeiders, denk eens na: waarom worden uw zonen geoefend in 't menschenslachten? Kan men een werkelijk belang daarvoor opnoemen dat het geluk der arbeiders bevordert! Welk verschil is er dan toch in het ter slachtbank te worden geleid voor een Napoleon en zijn trawanten of voor de Nederlandsche kapitalisten?

Toen in 1830 de Belgen zich los wilde maken van de regeering van de oranjes, de „Tien daagsche veldtocht" werd begonnen, voor wien werden toen onze kinderen ter slachtbank geleid? Toen van Speijk — ijdel tot in den dood en anderer leven wagend voor zijn gril, — op de Schelde de Kanonneerboot in de lucht liet springen, welk geluk bevorderend arbeidersbelang school daar toen in? Als de Belgen onder de oranjes waren gebleven, of van Speijk zijn onbezonnen daad niet had bedreven — waren wij er dan beter of slechter aan toe geweest?

Het rommelt op dit oogenblik vreeselijk in Europa.

Wij weten niet welk onheil ons iederen dag brengen zal. En als Nederland straks eens betrokken wordt in het misdadig oorlogsbedrijf, zijn grenzen of „neutraliteit" moet verdedigen — wij vragen, waarvoor geschiedt dat dan?

De verkregen onafhankelijkheid heeft hoogstens dit gebracht: niet meer buitenslands, maar binnenslands worden nu onze kinderen ter slachtbank geleid voor met hun geluk strijdende belangen.

Dat is werkelijk alles!

En hij die aan zoo'n binnenlandsche slachtbank de voorkeur geeft boven een buitenlandsche, liever gevild wordt door Hollandsche slachters dan door Buitenlandsche, hij kan zich verheugen. Maar de nuchtere mensch moet met verachting de schouders ophalen en snakken naar den tijd dat er géén arbeiderszoon meer ter slachtbank wordt geleid, noch binnen- noch buitenslands. De nuchtere mensch zal den werkelijken vrede, het waarachtige geluk willen en *alle* menschenslachting vervloeken, omdat dáármee het belang en 't geluk van het volk nooit gediend kan worden.

Geen oppermachtsverdeeling, die de volksmacht ontzenuwt.

Ei zoo! Dus in de afgeloopen eeuw berustte de macht bij het volk of werd die volksmacht minstens niet ontzenuwt?

Er is geen grooter leugen denkbaar.

De volksmacht is immers zoek, de macht berust immers bij een kliek, die „kuipt en wetten maakt!„ welke invloed heeft den volkswil op de regeling der zaken gekregen?

Toen de heeren machthebbers de handen vrij hadden gekregen, hebben zij stellig voortdurend den schijn

aangenomen alsof zij het volk wilden laten meespreken in de regeling der zaken.

Zoo nu en dan werden de wetten in dien geest gewijzigd, en van Torbecke kregen wij ten slotte de beroemde grondwet 1848.

De macht van het volk niet ontzenuwt!

Maar wat heeft het volk dan in te brengen? Tot op dit oogenblik is nog een groot deel van dat volk zelfs gespeend van 't enkelvoudige kiesrecht voor de Tweede Kamer, de Prov. Staten en de Gemeenteraden.

En hoe het ook soebat en pingelt, de regeerders denken er nog niet aan toe te geven.

Maar wanneer het eens gegeven zou worden — zou nog steeds de volksmacht niet ontzenuwd zijn als het gansche volk eens per vier jaar naar de stembus mag loopen om zijn Kamer-, Gemeenteraads- of Statenleden te kiezen? Staan niet boven den Gemeenteraad de Prov. Staten, boven de Staten de Tweede Kamer en boven de Tweede Kamer de Eerste Kamer, waar het volk dan nog niet den minsten invloed op heeft en die dus elke maatregel die maar lijkt op 't nadeel van den geldzak, teniet kan doen? En zelfs wanneer die Eerste Kamer er niet was en de macht alleen bij die andere colleges berustte, dan nog zou de macht dáár wezen en niet bij het volk. Het volk zou op bepaalde tijden slechts zijn eigen machthebbers mogen aanwijzen en voor de rest zich moeten laten welgevallen wat er dan, tot de stembus weer geopend wordt, gebeurde. Gelukkige ossen die hun eigen slagers mogen kiezen!

De volksmacht is nog evenzeer ontzenuwd als vóór 1913. Al de wetswijzigingen die kwamen en misschien door de succesjacht der politieke partijen nog moge komen, zullen daar geen verandering in brengen.

Wanneer de macht bij het volk zal berusten?

Och pas dan, als het volk werkelijk vrij is. En een volk zal pas vrij zijn als de enkeling vrij is. De enkeling vrij.. dat beteekent de afwezigheid van elke regeering. De arbeiders in de onderscheidene bedrijven, in alle streken gewesten of buurten zélf de zaken regelend in onderling overleg; het land bezaaid met vrij samenwerkende arbeidersgroepen die onderling weer vrij verband zoeken waar zulks voor het heil der menschen noodig is; het land, de fabrieken, de werkplaatsen en magazijnen in het bezit van allen die er werken — dát is ware volksmacht, dát is vrijheid.

Als het nu waar is, dat het arbeidende volk in ons land zich sedert eenige tientallen jaren opmaakt in die richting te werken, dan heeft toch zeker de onafhankelijkheid van Frankrijk daar geen deel aan. Als wij „Fransch" waren gebleven dan had dit stellig ook plaats gevonden, terwijl het streven naar die ware volksmacht geen haar meer zou zijn tegengewerkt, dan nu gebeurt en gebeurd is.

Een souverein vorst die naar den wensch der Nederlanders optreedt.

Dat is al een heel mooi praatje!

Onze vorstin, bij afwezigheid van den laatsten vorst, die onbetreurd den kraaienmars blies, onze vorstin treedt op naar den wensch van het volk onder het volk?

Naar den wensch van het volk! Kan iemand die niets doet iets positiefs goed doen? Wie wenscht van ons dat de vorstin eenige tonnen gouds verteert? Wie heeft dat ooit gewenscht van vorige vorsten? Wie wenscht dat een vorstelijk huis de tergende weelde ten toon spreidt terwijl het volk half honger lijdt?

Hoe tradt voorts dat vorstenhuis op „onder het volk"? Bestaat dat soms hier in, dat nu en dan van het groote inkomen een handvol guldens wordt afgestaan aan een liefdadige instelling of een stakker wiens huis afgebrand is? Of is het 'm dat, dat nu en dan in vergulde rijtuigen door de straten der steden wordt gereden om zoo de duizenden armen te treiteren, met vuilaardige ironie te demonstreeren: Kijk arme stommelingen, dat doen wij nu van jullie centen?

Komaan, wie weet ons te noemen een andere wijze waarop de oranjes onder het volk optraden in den loop der laatste eeuw?

Een leugen is het, dat na de „onafhankelijkheid" van het Fransche regiem wij een „gewenschte" vorst zouden hebben gehad die onder het volk optrad.

Slechts een kliek goedhebbers heeft dit gewenscht en onder die kliek trad de vorst op. Het volk daarentegen heeft de oranjes noch gewild, noch ooit gekend of gezien dan weelde tentoonspreidend door de achterbuurten. Wanneer dat volk ook thans jubelt en schreeuwt bij de oranjeparades, dan gebeurt dit omdat dat volk niet weet wat het doet en zich door leugens en jenever heeft laten opwarmen.

Dat deel van het volk echter dat nadenkt over zijn toestand en zich kalm en nuchter afvraagt wat de werkelijkheid zegt van de dingen, dat deel zal niet de minste gewaarwording hebben van het heil der oranje-dynastie en de tirade: „Een souverein vorst enz.," betitelen met *schandelijke leugenachtigheid!*

Wanneer wij met een klein beetje gezond verstand de zaken ontleden, dan kunnen wij dus niet anders dan erkennen dat onze „onafhankelijkheid" een leugen is. En derhalve zouden wij ons aanstellen als dwazen wanneer wij feest gingen vieren ter eere van die honderdjarige leugen.

Het ons losmaken van de *„Fransche"* overheersching heeft ons hoogstens niets anders gebracht dan een zuiver *„Hollandsche"* slavernij. De geldzak regeert even duchtig als vroeger; nóch in de ekonomische, nóch in de politieke verhoudingen van ons land hebben veranderingen plaats gegrepen die het volk in gelukkiger levensstaat hebben gebracht.

Multatuli schreef in 1865, toen men in ons land ook een feeststemming zocht op te schroeven, naar aanleiding van de 50-jarige herinnering aan den slag bij Waterloo — waardoor onze „onafhankelijkheid" nog „vaster" op pooten werd gezet — op zijn eigenaardige spottende, ondeugende manier:

„... Ook geloove ik, dat in ons dierbaar vaderland (als niet de overweldiger Napoleon ware overwonnen geworden door Prins Willem bij Waterloo, met Gods hulp) ik geloove zeg ik, dat er alsdan in ons vaderland vele armen zouden gevonden worden (wat nu met Gods hulp, niet het geval is) en dat er geen behoorlijke voeding zou te verkrijgen zijn voor matigen of zelfs bovenmatigen arbeid (wat nu wèl het geval is met Gods hulp) alle welke zegeningen ons niet zouden ten deel gevallen, indien niet Prins Willem de Groote van oranje (van wien ik reeds gesproken heb) den overweldiger met Gods hulp (ik bedoel: indien gezegde Prins dien overweldiger niet had overwonnen met Gods hulp) te Waterloo."

Inderdaad, de gansche eeuw die achter ons ligt verdient dezen bijtenden spot: in de ekonomischen toestand van het proletariaat heeft de schoone „onafhankelijkheid" niet de minste verandering ten goede gebracht. Het kapitalisme heeft zich hevig ontwikkeld en die ontwikkeling bracht den arbeiders slechts grooter levensonzekerheid, slaviger en geestvermoordender arbeid, angstvalliger vrees voor den dag van morgen.'t Is altijd nog sloven en ploeteren vanZaterdag tot

VERBETERING: Men late op bladz. 24 de eerste 11 regels vervallen en leze deze op bladz. 25 achter den 10den regel van boven.

houd ik mij overtuigd, dat (zonder de overwinning bij Waterloo, waar Prins Willem de Groote van Oranje, met Gods hulp, ondanks zijn prille jeugd — ik bedoelde des prinsens prille jeugd — waar die prins, zegge ik, dien geweldenaar Napoleon overwon) Zondag en dikwijls dien Zondag en nog nachten er bij. En het volk staat bij al dat geploeter steeds aan den rand van de ellendigste armoede, 't woont slecht voedt zich onvoldoende, derft alle uitspanning, alle levensvreugde en dat in ruil voor zelfs „bovenmatigen arbeid". Al de vooruitgang op het gebied van techniek, kunst en wetenschap, waardoor vooral de laatste helft der meerbedoelde eeuw zich kenmerkt, heeft zeven achtste gedeelte van het Nederlandsche volk niets gebracht dan meer beroerdigheid. En wel moet de werkman benepen zijn, die nog gelooft, dat, waren wij een deel van Frankrijk gebleven, die verhoudingen ook maar eenigszins erger zouden zijn geweest.

Wij hadden alleen dit gehad: niet op zijn Hollandsch, maar op zijn Fransch-Hollandsch zouden wij zijn uitgebuit.

En had Frankrijk ons zijn taal opgedrongen, dan hadden de kinderen der werklieden in het Fransch misschien gevraagd om een boterham en... niet gekregen omdat moeder er geen had!

„Het land is niet vretende, maar vechtende gewonnen" — met deze woorden snauwt de gedemoraliseerde werkmansvrouw haar kinderen af die om meer brood vragen dan moeder geven kan. Stellig,

het land is vechtende gewonnen! Maar hoewel zon en regen overvloedig het koren doen rijpen — lijden duizenden in het „gewonnen" land honger en voeden zich nogmaals duizenden in gebrekkige mate, ofschoon zij van kindsbeen af alle krachten geven waar zij over beschikken.

En de politieke verhoudingen?

Zij zijn natuurlijk een zuivere afspiegeling van de ekonomische: aan den eenen kant alle macht, aan den anderen slechts onderworpenheid. Wat zouden wij ik houde mij overtuigd, zegge ik, dat zonder die overwinning, ons dierbaar vaderland altijd nog zou behoord hebben tot een groote natie; en dat ieder Nederlander (alsdan geen Nederlander zoudende geweest zijn) zich even ongelukkig zou gevoeld hebben, als thans de bewoners van het graafschap Zutphen, van Friesland, van het bisdom Utrecht, van het land van Kuyk, van Kuilenburg, van Ameland..."

Stellig, zoo ongelukkig zouden wij ons hebben gevoeld!

Wanneer wij thans zouden leven onder Fransch regiem,... wel drommels, de Hollandsche voorstanders van algemeen kiesrecht en „sociale" wetten zouden er beter aan toe zijn geweest! In de feitelijke politieke verhoudingen zou echter niet de minste feitelijke verandering te bespeuren zijn geweest. De regeeringen van allerlei kleur die bij afwisseling ons land regeerden — de ministeries Torbecke, Groen, v. Houten, Kuiper enz., zij hebben niet anders gedaan dan de volksmacht „ontzenuwt". En zelfs wanneer 't gelukt was, of nog eens gelukken zal, een ministerie „Troelstra" te krijgen, dan zou en dan zal er nog niets veranderd zijn in de politieke, in de machtsverhoudingen. Het volk zal tot slaafsche gehoorzaamheid blijven gedoemd, zoolang het economisch afhan-

gehad hebben in dit opzicht indien wij „Fransch" waren gebleven?

Hoort Multatuli weer spotten met die zaak:

„Ik dank den Heere dagelijksch voor de verlossingen, die wij herhaaldelijk hebben moeten ondergaan, of nog zullen ondergaan; en als oprecht vaderlander houd ik mij overtuigd, dat (zonder de overwinning bij Waterloo, waar Prins Willem de Groote van Oranje, met Gods hulp, ondanks zijn prille jeugd — ik bedoelde des prinsens prille jeugd — waar die prins, zegge ik, dien geweldenaar Napoleon overwon) Zondag en dikwijls dien Zondag en nog nachten er bij. En het volk staat bij al dat geploeter steeds aan den rand van de ellendigste armoede, 't woont slecht voedt zich onvoldoende, derft alle uitspanning, alle levensvreugde en dat in ruil voor zelfs „bovenmatigen arbeid". Al de vooruitgang op het gebied van techniek, kunst en wetenschap, waardoor vooral de laatste helft der meerbedoelde eeuw zich kenmerkt, heeft zeven achtste gedeelte van het Nederlandsche volk niets gebracht dan meer beroerdigheid. En wel moet de werkman benepen zijn, die nog gelooft, dat, waren wij een deel van Frankrijk gebleven, die verhoudingen ook maar eenigszins erger zouden zijn geweest.

Wij hadden alleen dit gehad: niet op zijn Hollandsch, maar op zijn Fransch-Hollandsch zouden wij zijn uitgebuit.

En had Frankrijk ons zijn taal opgedrongen, dan hadden de kinderen der werklieden in het Fransch misschien gevraagd om een boterham en... niet gekregen omdat moeder er geen had!

„Het land is niet vretende, maar vechtende gewonnen" — met deze woorden snauwt de gedemoraliseerde werkmansvrouw haar kinderen af die om meer brood vragen dan moeder geven kan. Stellig,

het land is vechtende gewonnen! Maar hoewel zon en regen overvloedig het koren doen rijpen — lijden duizenden in het „gewonnen" land honger en voeden zich nogmaals duizenden in gebrekkige mate, ofschoon zij van kindsbeen af alle krachten geven waar zij over beschikken.

En de politieke verhoudingen?

Zij zijn natuurlijk een zuivere afspiegeling van de ekonomische: aan den eenen kant alle macht, aan den anderen slechts onderworpenheid. Wat zouden wij ik houde mij overtuigd, zegge ik, dat zonder die overwinning, ons dierbaar vaderland altijd nog zou behoord hebben tot een groote natie; en dat ieder Nederlander (alsdan geen Nederlander zoudende geweest zijn) zich even ongelukkig zou gevoeld hebben, als thans de bewoners van het graafschap Zutphen, van Friesland, van het bisdom Utrecht, van het land van Kuyk, van Kuilenburg, van Ameland..."

Stellig, zoo ongelukkig zouden wij ons hebben gevoeld!

Wanneer wij thans zouden leven onder Fransch regiem,... wel drommels, de Hollandsche voorstanders van algemeen kiesrecht en „sociale" wetten zouden er beter aan toe zijn geweest! In de feitelijke politieke verhoudingen zou echter niet de minste feitelijke verandering te bespeuren zijn geweest. De regeeringen van allerlei kleur die bij afwisseling ons land regeerden — de ministeries Torbecke, Groen, v. Houten, Kuiper enz., zij hebben niet anders gedaan dan de volksmacht „ontzenuwt". En zelfs wanneer 't gelukt was, of nog eens gelukken zal, een ministerie „Troelstra" te krijgen, dan zou en dan zal er nog niets veranderd zijn in de politieke, in de machtsverhoudingen. Het volk zal tot slaafsche gehoorzaamheid blijven gedoemd, zoolang het economisch afhan-

kelijk is, afhankelijk van de bezitters van grond en productiemiddelen.

* * *

Of wij er dan aan wanhopen dat het volk, het arbeidende volk ooit onafhankelijk zal worden?

Neen, daaraan wanhopen wij niet!

Wij durven de arbeiders wel de verzekering geven dat zij onafhankelijk zullen worden, eenmaal. Maar, dan moet er meer gebeuren dan het verdrijven van een buitenlandschen tiran, het veranderen van vlaggendoek en het wijzigen van wetten. Als de arbeiders werkelijk onafhankelijk willen worden, dan moeten zij alle tirannen verdrijven, de buiten- en binnenlandsche, den tiran op het land, den tiran in fabriek en mijn — den tiran ook uit hun eigen midden. En aan vlaggendoek en papieren geen geloof meer schenken!

Ja, de arbeiders zullen eenmaal vrij worden ,onafhankelijk in de oprechte beteekenis van het woord. Doch dan dienen zij ook de *voorwaarden* voor die onafhankelijkheid te veroveren: den grond, de fabrieken en gereedschappen, de mijnen, de spoorwegen en schepen. Want eerst dan, als de eigendom is verdwenen, als de arbeiders alles bezitten wat noodig is om uit de rijke aarde te putten de voorwaarden voor het leven en het levensgeluk, eerst dan zullen zij vrij, onafhankelijk zijn.

De niet-bezitter blijft de slaaf van den bezitter, onverschillig welke wetten er zijn, welke regeering er ook is, hoe de grenzen ook zijn geregeld en welke vlag ook waait van de torens der openbare gebouwen! Maar als geen grenzen de volken meer scheiden, geen nationale vlaggen meer verafgood worden, geen regeerders meer wettenprutsen — de aarde en de natuurkrachten niet meer het monopolie zijn van enkelen ,maar het gemeenschappelijk bezit van allen: — dan zal het volk vrij zijn.

De kapitalist is de meester, tot welke nationaliteit hij ook behoort. Hij moet van zijn troon. En als dan heel die breede laag der bevolking die dient om hem te beschermen: de wettenmakers, ambtenaren, de politie-mannen; de dichters, denkers, kunstenaars, hun krachten geven aan nutigen arbeid, ten bate van het algemeen, dan zal het menschdom herademen en pas weten wat onafhankelijkheid is. Als er geen ekonomische afhankelijkheid meer is en dus de politieke overheersching onmogelijk zal zijn, dan eerst zal het menschdom juichen en jubelen, voelend, gewaarwordend de gulden warme stralen der vrijheidszon. Een volk kán nooit vrij wezen, zoolang de individuen die tot dat volk gerekend worden, onderworpen zijn; 't is daarom dat wij voor de vrijheid van het individu, voor de vrije samenwerking der individuen kampen. En het is daarom dat wij ons moeten afwenden van het onafhankelijkheidsgehuichel der bourgeoisie en het volk toeroepen: laat u niet misleiden!

Daarbij vervullen wij ons met de heerlijke, troostvolle gedachten, dat reeds duizenden werkers, en in alle landen der wereld, onze gevoelens deelen, zich opmaken voor den strijd om wezenlijke onafhankelijkheid. Want al is hun aantal betrekkelijk nog klein, en al heerscht onder hen nog veel oneenigheid door verkeerd begrijpen, zij vormen de kern van het groote leger dat aanstonds voor welvaart en vrijheid zal vechten en ook zal verwerven.

Arbeiders van Nederland! beter dan u te leenen voor de huichelachtige onafhankelijkheidskomedie der bourgeoisie, doet ge door het leger der vrijheidslievenden te versterken.

Arbeiders, gij moet levenszekerheid, bestaansmogelijkheid hebben!

Gij moet u beter voeden, kleeden en huisvesten.

Gij moet een matigen arbeidstijd hebben en in uw vrijen tijd de middelen om van alles te genieten wat den geest voedt; wetenschap, kunst, poëzie, natuurschoon.

Gij moet geen meester meer boven u hebben, doch vrij zijn, heerschen over u zelf.

Gij hebt recht op dat alles omdat ge recht hebt op het leven in de volledige beteekenis van het woord; gij hebt recht op dat alles, omdat de aarde groot en rijk genoeg is om elk mensch een dusdanig bestaan te verzekeren .

Arbeiders wordt wakker!

Ziet hoe wij, vrije socialisten, ons geven voor die schoone zaak: de wezenlijke onafhankelijkheid van alle menschen. Versterkt ons! voegt uw krachten bij de onzen. Wordt wakker en laat anderen uw oproep hooren. Suf niet, slaap niet, dool niet — weest u zelf!

De eeuw die achter ons ligt is er een geweest van slavernij, gelijk alle anderen die daaraan vooraf gingen. En nu staande op den drempel eener nieuwe eeuw, mogen wij ons de vraag wel eens stellen of ook dat komende honderdjarige tijdvak ons niets anders zal brengen dan de oude misére en voogdijschap!

Komt stellen wij ons die vraag als ernstige menschen.

Het antwoord zal dan zijn: neen!

En we zullen gedurende het leugenfeest, te midden van het opgeschroefde feestgejoel een wanklank laten hooren, 'n kreet om recht, een roep om welvaart, een eisch van ware onafhankelijkheid!